

Meidoorn, Hagedoorn - Roosachtigen

Craetagus oxycantha - Rosaceae

Eenstijlige Meidoorn - *Crataegus monogyna*

Tweestijlige Meidoorn - *Crataegus laevigata*

D: Weissdorn, Hagedorn, Mehldorn

GB: Hawthorn

F: Aubépine épineuse

Algemeen.

De zeventiende-eeuwse schilderijen met landschappen geven ze hun charme: de eindeloze hagen Meidoorn. De "hagepreken" van de protestanten werden vanachter een meidoornhaag gehouden. Hun ondoordringbaarheid verhinderde dat de spreker werd aangevallen door eventuele roomse tegenstrevers. In het Vlaamsbrabantse Hageland zijn ze nog te vinden, de meidoornhagen.

De meest in het oog springende Meidoornen zijn de prachtige kardinaalrode bomen. Zij versierden menig erf en boden er beschutting aan veel vogels en fruitratten. Katten vinden het hoegenaamd niet interessant om zich tussen de doornen te wringen, zij krijgen geen kans om eender welk dier te verschalken zonder zelf ernstige haverij op te lopen.

De vaststelling dat de Meidoorn de bacterie van het perevuur kan herbergen en de verdenking dat hij deze ziekte achteraf op de fruitbomen zou kunnen overbrengen, bracht het meidoornbestand een ferme klap toe. In de fruitstreken werd hij bijna totaal uitgeroeid. Elders werd er door een horde bezetenen een heksenjacht op georganiseerd. Ook al bloeit de Meidoorn niet samen met de meeste appel-, peren- en kersensoorten, toch werd hij met de vinger gewezen. Er werd moedwillig totaal uit het oog verloren dat Wilgenroosjes, Cotoneasters, Vuurdoorns en zoveel andere sierplanten eveneens de bacterie overdragen en bovendien bloeien op hetzelfde tijdstip als de fruitbomen. Wilgenroosjes zijn zelfs zo snel aangetast dat we ze als signaalgever mogen beschouwen voor het uitbreken van de ziekte. Misschien wordt het ooit mogelijk dat de kwekers, veredelaars en invoerders van planten op dat gebied wat meer ethiek aan de dag leggen en de bestaande inheemse soorten wat meer eerbiedigen. Het perevuur was in vele gevallen een alibi om in geklasseerde landschappen de hagen te rooien en de toegankelijkheid van aanplantingen met grote machines te verbeteren. We kunnen twee soorten Meidoorns

Anderzijds wordt toegegeven dat een onderhouden meidoornhaag zelden het perevuur herbergt. Ook de eigenaars dragen dus een groot deel in de verantwoordelijkheid en moeten de tijd uittrekken om hun aanplantingen te onderhouden. De uitgegroeide bomen hebben een betere verluchting en zijn daardoor minder gevaarlijk als kiemdrager.

Een andere oorzaak van de slechte reputatie van de Meidoorn met zijn stekelige takken is zijn snelle verspreiding. De zaden zijn tijdens de wintermaanden een lekkernij voor de vogels. Zij verspreiden de zaden op ruime schaal. Vooral aan de voet van palen vinden we de zaailingen terug. Normaal werden zij daar opgepeuzeld door wilde konijntjes en schapen, die deze gezonde lekkernij als voorgerecht verkiezen. Zowel de schapen als de wilde konijnen zijn echter grotendeels uit het landschap verdwenen. De Meidoorn groeit daardoor ongeremd als een onkruid tot ongenoegen van veel landbouwers. De boom werd vroeger trouwens als merkpaal geplant wegens zijn koppig, met natuurlijke middelen bijna onuitroeibaar karakter.

Toch gaat de geschiedenis van de Meidoorn zeer ver terug. Bij de Romeinen nam hij de fuctie waar van de Buxus, het Palmboompje, bij ons. Er werd een meidoorntak aan de deur gehangen om het boze te weren. Tijdens de eerste jaren van onze jaartelling beschreef de Griekse geleerde Dioscorides de Meidoorn. Omstreeks het eerste millenium, zowat 1000 jaar geleden brouwde er een zekere Quercetanus, lijfarts van Hendrik IV er een ouderdomsdrank van: een *Sirupus Senelorum*. De eigenschappen van de Meidoorn verhelpen inderdaad heel wat ouderdomskwaaltjes zoals we later zullen zien. Tot de negentiende eeuw werd het kruid algemeen gebruikt in de volksgeneeskunde. De Ierse arts Green kwam in 1894 voor de dag met de opmerking dat het kruid een "geheim middel tegen hartkwalen" bevatte. Deze opvatting werd later bevestigd.

onderscheiden. De Eenstijlige Meidoorn heeft

vruchten met één zaadje, de Tweestijlige Meidoorn bezit vruchten met twee zaadjes. Het is vanzelfsprekend dat de bloemen respectievelijk één of twee stijlen bezitten, vanwaar de planten hun onderscheidelijke naam ontleen.

Als geneeskrachtige plant wordt de Eenstijlige Meidoorn gebruikt. Deze is trouwens het meest vertegenwoordigd al laat hij zich gemakkelijk kruisen met de Tweestijlige. Er zijn dus heel wat natuurlijke hybriden te vinden die moeilijk te herkennen zijn.

De zuivere Eenstijlige is steeds wit en heeft een uitgesproken gevingerd blad, de hybriden en de Tweestijlige kunnen variëren van kardinaalrood tot crème-wit en hebben minder uitgesproken lobben op hun esdoornachtige bladeren.

De Eenstijlige Meidoorn- Crataegus monogyna.

Deze variëteit vraagt een lichtere, humusrijkere grond dan zijn tweestijlige broer. Toch is hij een echte zonneaanbidder. Hij doet dan ook zijn uiterste best om 14 meter hoog te worden. Daarmee gedijdt hij goed langs een bosrand. De overvloed aan gemakkelijk beschikbaar voedsel geeft hem de kracht om heilzame middelen op te slaan.

De schors is grijsachtig bruin. Zij is tamelijk egaal met oppervlakkige kleine platte schubben.

In de tuin.

De hagen worden vooral gevormd door deze snelgroeende soort. In dergelijk geval moeten we kortdaat terug snoeien na de bloei. Meidoornen laten zich gemakkelijk stekken als paaltje waarna ze nog moeilijk te verwijderen zijn. Deze eigenschap samen met de ondoordringbaarheid van het stekelige bladerdek maakten het tot ideale haagplant om dieren binnen een omheining te houden.

Door de moeilijke ventilatie binnen de haag krijgen sommige kleine organismen echter de kans zich te onwikkelen binnen dat bechermd milieu.

Anderzijds kunnen we stellen dat wie een omheining heeft van Meidoorn een échte omheining heeft waar honden en ongere individuen zich niet zonder schade kunnen door- of overwringen. Dit is geen katje om zonder handschoenen aan te pakken.

De Meidoorn wordt gebruikt als onderstam voor veel nuts- en sierplanten. Zo wordt bijvoorbeeld een neef van hem, de mispel, steeds op Meidoorn geënt. Deze plant heeft immers in veel

opzichten dezelfde eigenschappen.

De heerlijke geur in mei maakt veel goed van het onaangename samenhangen en oprapen van de snoeilingen in juni.

Als gezondheidsplant.

Zowel de *Crataegus oxyacantha* als de *Crataegus monogyna* worden gebruikt als middel tegen verschillende kwalen.

Meidoornthee moet om een goed resultaat te krijgen gedurende een lange periode worden gebruikt. Volgens talrijke klinische onderzoeken is slechts na 6 weken een duidelijke verbetering merkbaar. Het is dus een zacht middel dat zelfs jarenlang kan gebruikt worden zonder negatieve bijwerkingen.

Vermits het gebruik zich voornamelijk toespitst op hart en bloedvaten is het belangrijk dit middel in eerste instantie slechts te gebruiken als hulp en niet als zuiver of enig geneesmiddel; slechts een arts kan vaststellen of er organische, materiële defecten zijn zoals dichtgeslipte aders. Gebruik daarom slechts de plant bij of na medisch toezicht.

De gebruikte delen

zijn de kort voor het verwelken geplukte **bloemen**. Zij zijn de belangrijkste delen wegens hun werking op het hart, hun krampstillende en slaapverwekkende eigenschappen.

De vruchten zijn samentrekkend en bestrijden diarree en scheurbuik. Zij bevatten veel vitamine C. Zij zijn oogstbaar zodra zij rijp zijn in de herfst.

De schors is koortswerend, zij wordt geoogst in de herfst.

De bladeren zijn samentrekkend en werkzaam tegen diarree, de pluktijd is in de lente.

Om de delen te **bewaren** worden zij gedroogd in de schaduw en stofvrij opgeslagen in afgesloten potten.

De werkzame stoffen

De werking

gaat van bloedverlagend over zenuwstillend tot urinedrijvend.

De toepassing.

Bij aderverkalking, hoge bloeddruk, angina pectoris, spataderen, hartneurose, nervositeit en psychosomatische symptomen.

Duizelingen, oorsuizen en hartkloppingen zijn symptomen van hogervermelde kwalen en kunnen daardoor met meidoornbloemen bestreden worden.

Hier is het niet de plant die gevaarlijk is, wel de kwalen waarvan zij de symptomen bestrijdt.

Aftreksel:

tegen hoest en aandoeningen van de ademhalingswegen

een handvol gedroogde, fijngemaakte bloemen een uur laten trekken in een liter kokend water. Hiervan 5 à 6 koppen per dag drinken.

samentrekkend en tegen diarree

een koffielepel gedroogde en fijngemaakte bladeren op een kop kokend water gedurende een paar minuten.

2 à 3 koppen per dag

Tinctuur:

hartversterkend en bloeddrukverlagend

20 g gedroogde en fijngemaakte bloemen gedurende 10 dagen weken in 80 g alcohol 30 vol %.

Drie maal per dag 20-40 druppels in water of kruidenthee.

tegen verhoogde bloeddruk en slapeloosheid

20 g gedroogde bloemen in een koffiemolen fijn malen en gedurende 10 dagen laten trekken in 80 g alcohol 70 vol %.

Tegen verhoogde bloeddruk: 20 druppels vóór de voornaamste maaltijden.

Tegen slapeloosheid 40 - 50 druppels een half uur voor het slapen gaan.

Siroop:

zie aftreksel & bloemen

15 g gedroogde bloemen ½ uur laten trekken in ½ liter kokend water. Na filteren een zelfde hoeveelheid ongeraffineerde suiker toevoegen zonder koken!!

5 à 8 soeplepels per dag nemen.

zijn verschillende soorten zuren, looizuur en glycoside.

Poeder:

zie bloemen (hartwerking)

bloemen zeer fijn stampen. Twee tot drie maal per dag samen met wat honing één tot twee koffielepels innemen.

Afkooksel:

werkt gezien de zuren tegen nierstenen

100 g bloemen gedurende een kwartier koken in een liter water.

Gebruik 2 à 3 koppen per dag tegen nierstenen.

De Tweestijlige Meidoorn- Crataegus laevigata.

De Tweestijlige Meidoorn vinden we het vaakst als boom. Hij wordt dan 7,5 tot 9 meter hoog in tegenstelling met de Eenstijlige die nog zo'n 5 meter hoger kan worden.

Dit verschil komt voort van een veel mindere gedrevenheid naar licht. Hij verdraagt dan ook veel beter de schaduw en is daarmee beter geschikt om te veredelen en als sierstruik aan te wenden. Bovendien voelt hij zich thuis in zware leemgrond.

Anderzijds zijn z'n heilzame werkingen veel minder uitgesproken.

Zoals gezegd is zijn blad veel minder ingesneden dan dat van zijn broer. De stam daarentegen is feller gegroefd, zelfs getorst.

Normaal zijn de bloemen wit. Er zijn echter ook roodtinten van ontwikkeld.

Via hybriden is hij doorgedrongen in veel tuinen en parken zonder dat we er erg in hebben. Hij wordt geteelt van de spectaculaire helderrode "Paul's Scarlet" tot scharlakenrode, tere roze en crémekleurige variëteiten. Sommige dragen enkele, andere dubbele bloemen. De roze bloemen verliezen volgens mijn ervaring het snelst hun kroonblaadjes, doch de bloei is steeds zo overweldigend dat het weinig opvalt in het geheel.

Callebaut Eric.